

1+1 az több, mint 2

Ázbej Kristóf kiállítása

PATAKI GÁBOR

Gogol 9 Galéria, 2018. IX. 7. – X. 30.

„A művész képi darabkákból, cafatokból, a művészettörténet mindenféle apró idézeteiből forrasztja össze a képet, fuzionálva bennük így értékeset mint kevésbé értékeset.” „Egyszerűen kihasználja azt a jelen pillanatból adódó vizuális és szellemi gazdagságot, amit a művészettörténet eddig felhalmozott alkotásai hordoznak.” „Alkotói szemléletének sajátossága, hogy műveiben a »minden mindennel összefügg« filozófiai elve egyedi módon jelenik meg.”

Stílszerűen így is lehetne kezdeni, vagyis fuzionálva, remixelve az Ázbej Kristóf tevékenységéről írt kritikákat, művészettörténeti fejtegetéseket Szombathy Bálinttól kezdve Sturcz Jánoson át a Deák–Kölös-párosig. Fontosabb azonban, hogy egyszerre próbáljuk meg a művészt és alkotómódszerét elhelyezni a művészet egyetemes keretei között, s

mutassunk rá valóban egyedi sajátosságaira. Ezt akár a megállapítással is megerősíthetnénk, miszerint tevékenysége szinte gond nélkül beleilleszthető lenne az egymás mellé helyezett idézetekkel operáló művészeti alkotások hosszú sorába a késő reneszánsz Wunderkammerjeinek furcsa ötvösműveitől a 18–19. század játékos quodlibetjein át a 20. század kollázsaiig, merzképeiig, montázsaiig, a pop artig, majd a posztmodern kisajátító gesztusaiig, az appropriation artig. Másfelől viszont tény, hogy Ázbej, nagyon is egyedi módon, egy csakis rá jellemző duktsussal, önálló stíláris hangütéssel készíti műveit: fuzionizmusa nagy általánosságban megfelel ugyan a különböző ízléseket, ellentéteket ötvözni kívánó törekvéseknek, de az eredmény ezen belül félreismerhetetlenül önálló, a maga paradox módján unikális.

Pedig kizárólag „hozott anyaggal” dolgozik. A digitális alkalmazások segítségével válogat a művészettörténet különböző, neves és kevésbé ismert alkotásai közül. Nem fest, de festményeket alkot. Gyakori, tradicionális témákból és kompozíciós sémákból (például portré,

ÁZBEJ KRISTÓF: *Teremtés 2/1*, 2018, vegyes digitális technika, giclée-nyomat, Bockingford akvarellpapír

ÁZBEJ KRISTÓF: *Anya gyermekével 4*, 2018, vegyes digitális technika, giclée-nyomat, Bockingford akvarellpapír

ÁZBEJ KRISTÓF: *Kettesben 1*, 2018, vegyes digitális technika, giclée-nyomat, Bockingford akvarellpapír

férfi-nő kettős, anya gyermekével, álló alak) indul ki, gyakran ikonikus, ismert részmotívumokat felhasználva. A néző ilyenkor önkéntelenül feltörő „Aha-élményét” (hogy be tud azonosítani mondjuk egy Klimt-, Picasso-, Csontváry-részletet) szinte rögtön elnyomja az a kissé talán kellemetlen érzés, hogy mégsem mozoghatunk olyan otthonosan e művek világában.

Az ismerős töredékek ugyanis identifikálhatatlan motívumokkal párosulnak. Expresszív felületek váltakoznak naturalista részletekkel, Pollock színfröccsentései előtt Velázquez Las Meninasának uralkodópárja tűnik fel a tükörben, a nőalak jobbra kecses kacsó, a másik egy öregember ráncos keze. Azt kell megtapasztalnunk, hogy semmi sem végleges, mintha minden motívum készen állna az átváltozásra, a módosulásra. A filmnyelven alkalmazott áttűnések juthatnak eszünkbe az eizensteini-dovzsenkői montázs selv mellett – talán nem véletlen, hogy Ázbej pályája elején filmes kísérleteket folytatott, ahogy az sem, hogy ő az alkotója a néhány éve a Múcsarnokban is bemutatott enciklopédikus karakterű óriáskollázsnak.

Mindenképpen hangsúlyozni kell, hogy Ázbej nem a könnyebbik ellenállás felé mozog: nem persziflál, nem ironizál, semmi köze Bortnyik rosszízű „korszerűsített klasszikusainak”

poénkodó felfogásához. Minden motívumot saját helyi értékén kezel: az Arnolfini-kép gazdátlan fapapucs, Warhol paradicsomleveses konzervdoboz nem vicces, relativizáló körítésként kerül a Rembrandt- vagy Greco-átírások mellé. Jóval inkább a világ (s benne a művészet) gazdagságáról, átjárhatóságáról, civilizatorikus potenciáljáról van szó. A kultúráról, annak világképteremtő lehetőségeiről.

Ugyanis nem egyszerű reciklálás, újrahazsnosítás történik. Ázbej azon kevesek egyike, aki – pillanatnyilag – magányos, heroikus harcot vív valamiféle egyetemes, általánosabb érvényű stílus, szemlélet megteremtéséért. Azok közé tartozik, akik – a „minden mindennel összefügg” elvével csak látszólag rokon, valójában azzal diametrálisan ellentétes módon – teljes erejükkel opponálnak a „minden mindegy” álláspontját. Ő – hogy munkássága frankofil vonatkozásainak megfelelő kifejezést használjunk – malgré lui (mindennek ellenére, csak azért is) az egyetemes stílussteremtő elődök nyomdokába lépne.

Törekvése így, egyedül s akkor, amikor szinte minden tényező lehetetlenné teszi egy autonóm és homogén világképet feltételező korstílus megteremtését, szélmalomharcnak tűnhet. Ázbej azonban a Don Quijote-i mellett a münchenhauseni gesztusokat is kedveli. Ha nem megy individuális módon, hát univerzálisan csinálja. Egyszerre hagyományörző és újító, hiszen miközben övé az egész művészettörténet, a belőle választott idézetek halmazából valami többet szeretne kihozni. A tradícióhoz való viszonya alapján töröl metszett posztmodern művész lenne, lehetne, miközben nem áll a múlt század elejének utópisztikus hite által ihletett manifesztumot hirdetni, izmust, irányzatot fundálni. Alapvetően optimista töltésű fuzionizmusa a közeljövőben talán megvalósuló Tokamak-reaktorhoz hasonlóan a folyamatban szereplők külön-külön összeadó teljesítményénél nagyobb volumenű eredménnyel számol.

Mindenesetre metanyelvi – a képzőművészet eddig megvalósult eredményein alapuló – kísérletét egyszerre világítja meg az egykori avantgárd mozgalmak visszfénye, s egyszerre nyit a digitális technika által mások számára is elérhető demokratikus távlatokat.